

SAMEN WERKEN AAN RUIMTE VOOR ECONOMIE

**Ambities op het thema
ruimte voor economie**

Inbreng Interprovinciaal Overleg

Interprovinciaal Overleg

Gezamenlijke provincies

[WWW.IPO.NL](http://www.ipo.nl)

Voorwoord

In dit document delen we graag onze ambities op thema's gerelateerd aan ruimte voor economie. Niet met de insteek dat we elke ambitie overal willen realiseren. De urgentie van de problemen verschilt van provincie tot provincie waardoor ook de mate waarin we (willen) sturen per provincie anders is. Voldoende ruimte voor economie vraagt om maatwerk. Provincies zijn regisseurs van de ruimte, maar tegelijkertijd zijn we ons bewust dat we ook een gezamenlijke opgave hebben en willen daar samen met Rijk en gemeenten invulling aan geven. We hopen dat dit document eraan bijdraagt dat we interbestuurlijk het goede gesprek met elkaar hebben.

Inleiding en context

Ruimte is schaars en de druk op de ruimte neemt toe. Wonen, werken, recreëren, alles heeft ruimte nodig. In deze paper wordt ingezoomd op ruimte voor economie. Voor de provincies is voldoende ruimte voor economie belangrijk, vanuit de balans met wonen, voor het vestigingsklimaat en om belangrijke transitie te kunnen faciliteren. Binnen de kaders die het Rijk stelt, programmeren de provincies de lokale en regionale vraag. Vervolgens bepalen de gemeenten wat zij wel of niet faciliteren. Goede samenwerking van alle drie de bestuurslagen is dus cruciaal voor het goed programmeren. Met deze Position Paper nodigen wij gemeenten en het Rijk uit: laten we de handen ineenslaan om de juiste keuzes te maken en samen te werken aan ruimte voor economie. Dit gezegd hebbende presenteren de provincies in deze paper in vijf thema's hun visie en ambities op het gebied van ruimte voor economie.

1. Interbestuurlijke samenwerking: van GRIP naar afspraken over ruimte voor economie

Voor grootschalige bedrijfsvestigingen hebben het Rijk en de provincies stappen gezet met de landelijke beleidslijn 'GRIP op grootschalige ruimtevragers'. De provincies voeren deze afspraken nu uit. Daarnaast hebben provincies hun economische visie ingebracht via het programma NOVEX en hebben ze ruimtelijke voorstellen opgesteld ten behoeve van de Nota Ruimte.

Provincies vragen het Rijk en gemeenten: Het momentum is nu om de interbestuurlijke samenwerking te verbreden naar ruimte voor economie. Samenwerking niet alleen tussen de bestuurslagen, maar ook interdepartementaal en tussen provincies, regio's en gemeenten. Provincies roepen hiertoe op.

2. Strategisch programmeren vereist een nationale ruimtelijk economische visie

Provincies werken nu aan een ruimtelijk economische visie of bouwsteen. Ze stellen prognoses op en dragen zorg voor het maken van regionale programmeringsafspraken, maar kunnen daarmee niet de additionele vraag die voortkomt uit transitieopgaven, geopolitieke ontwikkelingen, et cetera afdekken. Om dit afgewogen te kunnen doen vragen Provincies het Rijk om duidelijkheid over nationale opgaven en in nauwe samenhang keuzes te maken in de nationale ruimtelijk economische visie.

Provincies vragen het Rijk: Het opstellen van een nationale ruimtelijk economische visie in nauwe samenwerking met ons te doen en vragen daarbij het onderstaande mee te nemen:

1. Richting geven en prioriteiten formuleren

De nationale ruimtelijk economische visie moet richting geven aan hoe Nederland omgaat met de vraag naar ruimte voor sectoren en bedrijven van nationaal belang. Welke economische ruimtevraag willen we een plek bieden, waar en onder welke voorwaarden, en welk instrumentarium zetten we daarvoor in? Provincies vragen het Rijk te prioriteren welke sectoren en/of activiteiten geprogrammeerd moeten worden en afwegingscriteria benoemen.

2. Financiële ondersteuning bij 'strategisch programmeren'

Strategisch programmeren en ontwikkelen van (grootschalige) locaties voor sectoren en bedrijven van nationaal belang is duur en risicovol. De vraag kan zich niet manifesteren, of niet op de plek(ken) landen waar strategisch is geprogrammeerd. Provincies willen, aan de voorkant, het gesprek aangaan hoe deze risico's kunnen worden weggenomen en vragen het Rijk om (financiële) ondersteuning om de risico's beheersbaar te houden.

3. Programmering versnellen en kunnen aanpassen zonder planschade

Het is gewenst om de programmering van bedrijventerreinen te versnellen en zonder planschadeclaims, aan te kunnen passen. Met de huidige regelgeving duurt het 15-20 jaar om een bedrijventerrein met speciale kwaliteiten, zoals hogere milieuzonering, te ontwikkelen. Het risico bestaat dat we onvoldoende ruimte hebben voor noodzakelijke transitie en opgaven. Provincies vragen het Rijk de mogelijkheden tot versnelling en adaptief programmeren samen met hen nader te verkennen en regelgeving zo nodig aan te passen.

4. Extra aandacht voor 'complex faciliteerbare bedrijven'

Ruimte voor economie stuit op weerstand, zeker als het gaat om complex faciliteerbare bedrijven. Het zijn bedrijven die niemand wil hebben en leiden tot maatschappelijke bezwaren, maar die toch gefaciliteerd moeten worden, bijvoorbeeld omdat ze van nationaal belang zijn. Provincies vragen om interbestuurlijk tot oplossingen te komen en vragen het Rijk om met de nationale visie draagvlak te creëren.

5. Het belang en de urgentie van de opgave duiden voor alle stakeholders

Het is onvoldoende bekend waarom het realiseren van ruimte voor economie ontzettend belangrijk is voor onze welvaart en welzijn. Dat resulteert in gebrek aan urgentie, waar de provincies op hun beurt bij het programmeren mee worstelen. Om het tij te keren is een positieve(re) verhaallijn nodig. Provincies vragen het Rijk hier de aandacht op te blijven houden en hierin samen met provincies op te trekken.

3. Focus op het beter benutten van de bestaande voorraad bedrijventerreinen

De enorme ruimtedruk vereist verdichting en herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen. De provincies zetten daarom in op 'het juiste bedrijf op de juiste plek' en committeren zich in zijn algemeenheid aan behoud van HMC en watergebonden kavels en alleen toewijzen hiervan aan bedrijven die deze kwaliteiten nodig hebben, al moet daar in voorkomende gevallen gemotiveerd van afgeweken kunnen worden. Dit is ook nodig om de circulaire economie te faciliteren. Omdat toevoegen van nieuwe HMC en watergebonden kavels erg moeilijk is, is uitplaatsing van bedrijven die ook elders kunnen zitten wenselijk. Dit vereist maatwerk. Provincies hebben hiervoor meer armslag nodig en vragen het Rijk om instrumenten en financiële ondersteuning.

4. Realisatie van clusters met integrale benadering en regionale investeringsagenda's

Om maximale waarde te genereren voor de Nederlandse economie is het essentieel om bedrijven te clusteren. Dat vraagt naast ruimte om een integrale benadering van arbeidsmarkt, kennis en innovatie, energie, bereikbaarheid, om zo de juiste keuzes te maken. Keuzes die passen bij het profiel van de provincie. Provincies vragen het Rijk om samen met hen tot aanvullende regionale investeringsagenda's, inclusief langjarige financiële afspraken te komen om het vestigingsklimaat in clusters en regio's te optimaliseren en om een betere koppeling tussen BOL en MIRT.

5. Regionale meerwaarde en goede landschappelijke inpassing

In de samenleving bestaan weerstanden tegen complex faciliteerbare bedrijven. Burgers willen geen bedrijven zonder regionale binding. Ze moeten merken dat tegemoetgekomen wordt aan hun bezwaren. De provincies doen dat door te sturen op regionale meerwaarde en goede landschappelijke inpassing. Maatwerk is hierbij het sleutelwoord. Provincies vragen het Rijk het Besluit Bouwwerken Leefomgeving zodanig aan te passen dat vastgoed altijd voldoet aan hedendaagse normen op het vlak van biobased en circulair bouwen.

Achtergrond en toelichting

In deze Position Paper hebben de provincies de visie en ambities van de provincies op een vijftal punten met betrekking tot ruimte voor economie beschreven. Hieronder treft u een nadere toelichting. Provincies zijn de regisseur van de ruimtelijke ordening en hebben veel ervaring met het maken van integrale afwegingen om te komen tot een evenredige toedeling van functies aan locaties. Om echt verschil te maken moeten alle bestuurslagen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid hun rol pakken en bereid zijn afspraken te maken over ruimte voor economie. Het Rijk stelt de kaders door wetgeving, nationale programma's en andere beleidsdocumenten. Op grond van het subsidiariteitsbeginsel liggen veel taken en bevoegdheden uiteindelijk bij de gemeenten en bepalen zij wat ze wel/niet faciliteren. Provincies hebben vanuit hun ruimtelijke bevoegdheid een wezenlijke schakelfunctie in deze.

Behoud en ontwikkeling van ruimte voor economie is een kernopgave voor de komende jaren

Ruimte voor economie is recent weer een veel actueler thema geworden. De ruimtebehoefte van bedrijven is aanzienlijk. Bedrijven hebben ruimte nodig om concurrerend te blijven in de (inter-) nationale markt, duurzaam te groeien en mee te gaan in de grote transities van deze tijd, zoals de circulaire transitie, de energietransitie, digitalisering en robotisering. Voldoende ruimte voor economie is een absolute randvoorwaarde voor een goed vestigingsklimaat, een sterke concurrentiepositie en het realiseren van de doelstellingen voor strategische autonomie. Uiteindelijk profiteert de hele samenleving daarvan. Investerings in maatschappelijk welzijn en sociale voorzieningen vallen of staan allemaal bij het op peil houden van de economische bloei van het land. De provincies achten het daarom van belang naast alle andere ruimtevragers ook ruimte voor economie te programmeren. De provincies ervaren echter belemmeringen bij het programmeren van voldoende ruimte voor economie. Naast de normale beperkingen vanuit wet- en regelgeving ervaren we specifiek de volgende belemmeringen: 1) de woningbouwopgave heeft een hogere prioriteit dan werken, 2) door de stikstofproblematiek en netcongestie is het uitbreiden van bedrijventerreinen steeds moeilijker geworden en 3) sinds het rapport over 'verdozing' van het College van Rijksadviseurs is de weerstand tegen huisvesting van grootschalige bedrijven zowel politiek als in de samenleving sterk toegenomen.

Hoe ziet de opgave voor ruimte voor economie eruit?

Ruimte voor economie heeft een divers karakter. Enerzijds is er behoefte aan ontwikkelruimte vanuit autonome groei van bestaande bedrijven. Anderzijds is er ook behoefte aan ontwikkelruimte vanuit de zogenaamde 'additionele vraag'. Dat is vraag die afkomstig is van nieuwe bedrijven en bedrijfsactiviteiten, die onder meer voortkomen uit de circulaire- en energietransitie. Het gaat bijvoorbeeld over grootschalige recyclinglocaties, retour- en servicelogistiek, grondstoffenhubs en waterstoffabrieken. Ook kan additionele vraag voortkomen uit de 'overloop' van bedrijven als gevolg van de tekorten elders. Afgelopen decennium hebben we gezien dat bijvoorbeeld de ruimtevraag vanuit de grootschalige logistiek vanuit de zuidelijke corridors zich steeds noordelijker manifesteerde.

Alle beschikbare cijfers tonen aan dat de ruimtebehoefte aanzienlijk is, maar de cijfers zijn niet eenduidig. Het Ministerie van EZ heeft in de Nota Ruimte benoemd dat het denkbaar is dat het ruimtebeslag van bedrijventerreinen in Nederland zal groeien van 2,6% nu naar 3,0% in 2050. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft geraamd dat het benodigde areaal voor bedrijventerreinen met 40% kan toenemen als resultaat van de circulaire transitie (in het scenario 'mondiaal ondernemend'). Stec Groep komt op een bandbreedte voor additionele vraag van 500 tot 2.500 hectare. Kortom, we weten nog niet om hoeveel ruimte het exact gaat, maar we weten wel dat het gaat om wezenlijke ruimtelijke beslissingen. De komende jaren moeten we stap voor stap meer inzicht verkrijgen in de ruimtevraag die voortkomt uit de economische en maatschappelijke transitie. Het gaat daarbij niet alleen om het toevoegen van ruimte voor economie, maar ook om het behouden van bestaande ruimte voor economie.

Het planaanbod dat daar tegenover staat is beperkt. Conform de meest actuele inzichten is er in vrijwel iedere provincie op middellange termijn, richting 2040, een kwantitatief en kwalitatief tekort aan ruimte voor economie. Met de bestuurlijke GRIP-afspraken in de hand richten provincies zich op dit moment vrijwel uitsluitend op het programmeren van de autonome vraag. Voor de 'additionele vraag' ligt dit complexer. Omdat het geen lokaal of regionaal gewortelde bedrijven zijn, en omdat het bovendien vaak gaat om grootschalige bedrijven en/of bedrijven die hinder voor de omgeving veroorzaken, is het draagvlak om deze bedrijven te faciliteren beperkt. Bovendien zijn het bedrijven waarvan de lasten (ruimte, overlast) lokaal neerslaan, terwijl een deel van de belangrijkste baten (bijdrage aan de circulaire- en energietransitie, strategische autonomie) op landsdelig of nationaal niveau moeten worden beschouwd. De provincies zijn zich ervan bewust dat hierdoor belangrijke bedrijven geen plek kunnen krijgen en dat het een collectieve verantwoordelijkheid is om te werken aan een toekomstbestendige economie.

De ruimtenood leidt tot steeds hogere grondprijzen en de transitieopgaven leiden tot steeds hogere bouw- en energiekosten. De VNC en het ministerie van EZ vragen daarom in respectievelijk hun Position Paper en het Programma Ruimte voor Economie om aandacht voor betaalbare ruimte voor het mkb. Provincies hebben oog voor het risico dat kleinere bedrijven en bedrijven met een lagere toegevoegde waarde minder kapitaalkrachtig zijn dan grote(re) bedrijven, vastgoedpartijen en institutionele beleggers. Potentiële oplossingen zijn het opzetten van werkcorporaties met (grote) steden en mogelijk het realiseren van een wettelijke basis voor het beschermen van bepaalde categorieën werkfuncties, analoog aan een doelgroepenverordening voor de functie wonen. Dit thema is met name een grootstedelijk probleem. De gemeenten zijn hiervoor het beste gepositioneerd omdat het maatwerk vereist.

Toelichting - De visie en ambities van de provincies in vijf thema's nader toelicht.

1. Interbestuurlijke samenwerking: van GRIP naar afspraken over ruimte voor economie

De provincies voeren de bestuurlijke afspraken gemaakt in de landelijke beleidslijn "GRIP op grootschalige ruimtevragers" op dit moment voortvarend uit. Deze afspraken hadden betrekking op clustering, het programmeringsproces, het genereren van regionale meerwaarde, het optimaal benutten van de bestaande ruimte op de bedrijventerreinen, ruimtelijke kwaliteit en landschappelijk inpassing. Daarnaast hebben provincies hun economische visie ingebracht via het programma NOVEX en ruimtelijke voorstellen opgesteld ten behoeve van de Nota Ruimte. We zetten grote stappen en kunnen veel zelf, maar samenwerking met het Rijk en gemeenten is noodzakelijk.

De ruimte voor economie wordt vanuit de provinciale voorstellen geadresseerd als een vraagstuk waarvan verlangd wordt dat het Rijk keuzes maakt in nauwe samenhang met provincies, aangezien dit een verdeelvraagstuk van schaarste is. Inmiddels heeft het Rijk de ambitie om een nationale ruimtelijk economische visie op te stellen. De provincies onderschrijven het belang hiervan om integrale afwegingen te kunnen maken gestoeld op een duidelijke nationale ruimtelijke en economische hoofdstructuur, waaruit duidelijk wordt waar nationale opgaven elkaar raken en welke keuzes het Rijk daarin maakt. Op basis hiervan kunnen provincies ruimtelijk-economisch beleid maken. Welke ruimtevraag willen we wel en niet een plek bieden in onze provincies, waar en onder welke voorwaarden, en welk instrumentarium zetten we daarvoor in?

Resultaten behalen is alleen mogelijk door een intensieve interbestuurlijke samenwerking. Niet alleen tussen de bestuurslagen, ook interdepartementaal en tussen provincies, regio's en gemeenten. Provincies roepen hiertoe op. Het is de stellige overtuiging van het IPO dat het Rijk, de provincies en gemeenten elkaar nodig hebben om ruimte voor economie onder de aandacht te brengen, te programmeren en te ontwikkelen. Dat vraagt om gericht beleid en goed doordachte keuzes. Daarom doet het IPO aan gemeenten en het Rijk via deze Position Paper een handreiking: laten we de handen ineenslaan om de juiste keuzes te maken.

2. Strategisch programmeren vereist een nationale ruimtelijk economische visie

Provincies staan ervoor open om nationale belangen te faciliteren, mits ze aansluiten bij provinciale profielen, regionale meerwaarde bieden en we er gezamenlijk in slagen uit te leggen waarom deze activiteit van maatschappelijk en/of economisch belang is. De provincies zien de noodzaak om nu strategisch te programmeren, omdat alleen zo de transities gefaciliteerd kunnen worden. Daarvoor is een gedegen nationale ruimtelijk economische visie nodig, waarin het (nationaal) belang van het faciliteren van additionele vraag wordt onderbouwd en een positieve verhaallijn beschikbaar is waarom het faciliteren ook daadwerkelijk wordt gefaciliteerd door provincies. De provincies stellen prognoses op, dragen zorg voor het maken van regionale programmeringsafspraken, maar dekken daarmee niet de additionele vraag af die voortkomt uit transitieopgaven, geopolitieke ontwikkelingen, et cetera. We kunnen het dus niet alleen, aangezien deze additionele ruimtevraag niet te prognosticeren is. Om strategisch te kunnen programmeren vragen we het Rijk om ondersteuning bij de volgende vijf thema's:

1. Richting geven en prioriteiten formuleren

Het Rijk kan prioriteren door de belangrijkste sectoren aan te wijzen, aan te geven welke bedrijven noodzakelijk geprogrammeerd moeten worden (zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin), en welke afwegingscriteria daarbij leidend moeten zijn. Daarnaast is het belangrijk visie van het Rijk te krijgen op thema's als defensie en energiehoofdstructuur. Met die aanwijzingen in de hand kunnen provincies gericht programmeren en is het voor provincies gemakkelijker om bezwaren en discussies te overbruggen. De nationale ruimtelijk economische visie is voor de provincies een minimale vereiste om strategisch te kunnen programmeren, als een minimale onderbouwing van een behoefte voor de ladder voor duurzame verstedelijking.

2. Financiële ondersteuning bij 'strategisch programmeren'

Strategisch programmeren en ontwikkelen van (grootschalige) locaties voor sectoren en bedrijvigheid van nationaal belang houdt in dat provincies ruimte voor economie realiseren zonder onderliggende prognose van de ruimtevraag. Het risico bestaat dat de behoefte uit een nationaal ruimtelijk economische visie niet materialiseert, of niet op de plek(ken) landt waar provincies en gemeenten besluiten strategisch te programmeren. Dat zijn risico's die de gemeenten niet kunnen dragen en waarvoor ook de provincies niet de middelen hebben om te ondersteunen. We hebben er daarom behoefte aan om aan de voorkant met elkaar het gesprek aan te gaan hoe deze risico's kunnen worden weggenomen. In de grotere opgave om ruimte voor economie werken te vinden, en in het bijzonder ruimte voor deze onzekere 'additionele vraag', vragen de provincies aan het Rijk om (financiële) ondersteuning om de risico's van een dergelijke gebiedsontwikkeling beheersbaar te houden.

3. Programmering versnellen en kunnen aanpassen zonder planschade

Met de huidige regelgeving duurt het 15-20 jaar om een bedrijventerrein met speciale kwaliteiten, zoals hogere milieuzonering te programmeren en ontwikkelen. Dat is lang en te lang als we niet strategisch

programmeren en ruimtelijk ontwikkelen, maar wachten tot we wel weten welke vraag waar landt. In de zoektocht naar mogelijkheden om de doorlooptijd te versnellen is het tevens goed om na te denken over mogelijkheden om adaptief programmeren mogelijk te maken. De dynamiek in onze economie is zo groot dat we de behoefte hebben om tussentijds programmering aan te kunnen passen, zonder planschadeclaims.

4. Extra aandacht voor 'complex faciliteerbare bedrijven'

De provincies merken dat de weerstand tegen ruimte voor economie groot is, met name als het gaat om grootschalige ruimtevragers en/of als activiteiten hinder in welke vorm dan ook veroorzaken voor de omgeving. De provincies noemen dit 'complex faciliteerbare bedrijven'. Voor het faciliteren van deze bedrijven is de eerdergenoemde keuze – welke ruimtevraag willen we wel en niet een plek bieden in onze provincies, waar en onder welke voorwaarden, en welk instrumentarium zetten we daarvoor in? – het meest relevant. Tegelijkertijd stuiten de provincies vaak op bezwaren en moeizame politieke discussies. Er is discussie over wat écht nodig is. De provincies zetten hierin stappen met elkaar en met gemeenten. Het Rijk kan in deze discussie met haar ruimtelijk economische visie helpen.

5. Het belang en de urgentie van de opgave duiden voor alle stakeholders

Momenteel is de beperkte urgentie die wordt ervaren voor het ontwikkelen van ruimte voor economie één van de voornaamste aspecten waar provincies mee worstelen bij het programmeren. Een positieve(re) verhaallijn is nodig. Het Rijk draagt dit inmiddels in verschillende kamerbrieven al uit. Het is van belang om dit blijven te doen en uit te leggen dat onze huidige welvaart op termijn geen gegeven is, dat een dynamische wereld en economie ertoe noodzaken altijd weer in te zetten op waar Nederland in de toekomst zijn geld mee verdient. De uitleg moet sterk zijn, zodat stakeholders begrijpen waarom de overheid werken faciliteert. Die lijn kan het Rijk samen met de provincies uitdragen.

3. Focus op het beter benutten van de bestaande voorraad bedrijventerreinen

De enorme ruimtedruk vereist verdichting en herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen. De provincies zetten daarom in op 'het juiste bedrijf op de juiste plek' en committeren zich in zijn algemeenheid aan behoud van HMC en watergebonden kavels en alleen toewijzen hiervan aan bedrijven die deze kwaliteiten nodig hebben. Dit is ook nodig om de circulaire economie te kunnen faciliteren. Omdat het toevoegen van nieuwe HMC en watergebonden kavels erg moeilijk is, is uitplaatsing van bedrijven die ook elders hun activiteiten kunnen uitvoeren wenselijk. Deze aanpak is maatwerk. Daarvoor hebben de provincies meer armslag nodig en vragen het Rijk om met hen in gesprek te gaan over instrumenten en financiële ondersteuning hiervoor.

In het streven van de provincies naar 'het juiste bedrijf op de juiste plek' zetten we daarnaast ook in op het faciliteren van werkfuncties in een stedelijke omgeving. Provincies denken na over bijvoorbeeld het weren van bedrijven en voorzieningen met lichte hinder (milieucategorie 1 en 2) bij nieuwe bedrijventerreinen in gebieden met hoge ruimtedruk. Deze functies kunnen zoveel mogelijk gefaciliteerd worden in gemengde

gebieden, bijvoorbeeld in binnensteden waar winkels vrijkomen of in plinten van nog te realiseren woningbouwprojecten. Dit is maatwerk, waarvan de uitvoering grotendeels bij de gemeenten ligt. De provincies kunnen dit stimuleren door aan te dringen op functiemenging en aan te geven in welk type gebieden dit kan. Doel is dat op bedrijventerreinen in principe alleen bedrijven met milieucategorie 3.1 of hoger komen, waarbij functiemenging met wonen of andere functies mogelijk is aan de randen van bedrijventerreinen, indien een bedrijventerrein grenst aan woongebieden en dit niet ten koste gaat van de bedrijfsfuncties. Soms kan een voorziening op een bedrijventerrein de levendigheid/kwaliteit van een bedrijventerrein verbeteren. Daarmee wijzen we functies naar aard en schaal passend bij de omgeving toe.

4. Realisatie van clusters met integrale benadering en regionale investeringsagenda's

In clusters kunnen bedrijven elkaar ook versterken zonder eenzelfde profiel te hebben. Provincies sturen op regionale meerwaarde, maken keuzes die passen bij hun profiel en zetten graag maximaal in op het ontwikkelen van sterke ecosystemen. Aandacht besteden aan de kwalitatieve invulling is hierbij van cruciaal belang. Hoe voorzien we in de benodigde milieuwaarden en gebruiksruimte en toegang tot watergebonden kavels voor de bedrijven die het nodig hebben voor specifieke activiteiten zoals circulaire economie? Hoe zorgen we voor een goede balans tussen wonen en werken in elke regio, zodat het type banen in een regio goed aansluit bij het opleidingsniveau van de bevolking in elke regio, zodat de infrastructuur niet zwaarder wordt belast? Dit vergt een integrale benadering van arbeidsmarkt, kennis en innovatie, energie, bereikbaarheid en ruimte. Ruimte is daarin slechts één van de opgaven.

5. Regionale meerwaarde en goede landschappelijke inpassing

Gezien de weerstand tegen 'complex faciliteerbare bedrijven' volstaat alléén een focus op een integrale afweging gericht op brede welvaart, nationale belangen en een positieve verhaallijn niet. Het is van groot belang dat burgers merken dat tegemoetgekomen wordt aan hun bezwaren en provincies juist sturen op regionale meerwaarde voor hun inwoners. Provincies vinden het daarbij ook belangrijk dat nieuwe ontwikkelingen passen binnen het landschap, waarbij de landschapskwaliteit zo veel mogelijk behouden wordt en vragen gemeenten hier aandacht aan te besteden. Landschappelijke inpassing is per definitie maatwerk. Vanuit de optiek regionale meerwaarde streven de provincies ernaar dat werklocaties groen, gezond en goed bereikbaar zijn.

Telefoon: 070 888 1212
E-mail: communicatie@ipo.nl

Den Haag
Herengracht 23